

010. 717. 491"

c 20.73 "kg"

25.77x

050.733

5763

Kivétel
Dr. Szilárdy Károly úrnak
jólétiért

A KECSKEMÉTI ÁLL. SEGÉLYEZETT VÁROSI ZENEISKOLA
TANÁRI KARÁNAK

EMLÉKIRATA,

MELYET KÖTELEZETTSÉGEINEK ÉS JAVADALMAZÁSÁNAK RENDEZÉSE ÉRDEKÉBEN

KECSKEMÉT TH. VÁROS
TEKINTETES KÖZGYŰLÉSE ELÉ TERJESZTETT.

Katona József Könyvtár
Kecskemét

D51000077367

NYOMATOTT G. FEKETE MIHÁLY KÖNYVNYOMDAJÁBAN
KECSKEMÉTEN.

1908

KÖNYVTÁR TULAJ
35.772
MÉRSÉNEMÉLY

Tekintetes Közgyűlés!

A megélhetéshez szükséges tényezőknek megszerzése, — nemcsak a fizikai, hanem a szellemi élet szükségleteit is ideszámítva napról-napra több anyagi áldozatba kerül.

Hogy a minden téren való áremelkedést mely okok idézték és idézik elő: nem tartozik ez emlékirat tárgyai közé. Mi csak egy, ámbár általánosan ismert körülményre hívjuk föl a tekintetes Közgyűlés figyelmét; arra t. i., hogy az élet drágulását az az osztály érzi és sínyli meg, melynek munkáját és munkadíját az alkalmazó értékeli és szabja meg, évek hosszú sorára változatlanul megállapítva bizonyos fizetési összegeket. Ez az osztály a szellemi munkájából élő állami és városi alkalmazottak nagy tömege, amely osztály tagjainak nincs módjában az évek folytán beállott 50–60%-os drágulás arányában nagyobb munkadíjat állapítani meg az alkalmazóval szemben önkényűen, mint azt pl. más, független szellemi pályán működő egyének, mint orvosok, ügyvédek stb. megtehetik a tanácsukra, segítségükre utalt közönséggel, vagy amint azt a termelők, iparosok, kereskedők stb. megteszik a fogyasztóval szemben.

Ennek az osztálynak csak arra van joga, hogy föltárja helyzetét, fölhozza mindazon okokat, melyek nemcsak a méltányosság, hanem az észszerűség szempontjából is indokolttá, kívánatossá teszik helyzetének javítását.

Igy értek el eredményt az állami tisztviselők, így a városiak

Ezt tesszük mi is, a zeneiskola tanári testülete, midőn az alábbiakban úgy szólván tarthatatlan helyzetünket rajzoljuk meg, kérve és indokolva annak rendezését a mai viszonyoknak, a tőlünk követelt tanulmányoknak, képe-sítettségnek és a teljesített munkának megfelelően.

Tesszük pedig ezt azzal a hittel és meggyőződéssel, hogy az a Közgyűlés, mely már annyiszor fényes tanújelét adta bölcsességének, méltányosságának: nem zárkózik el ridegen a mi jogos kérelmünk elől sem.

Tekintetes Közgyűlés! Az 1908/909-ik iskolai évvel tölti be a városi zeneiskola főnnállásának 15-ik évfolyamát. Nem nagy idő, de annál gazdagabb eredményekben. Alább részletesen rámutatunk a zeneiskola működése által elért eredményekre, itt csak hivatkozni akarunk arra a megdönthetetlen tényre, hogy föllállítása óta városunk zenei kultúrája hatalmas lendületet vett, hogy valósággal zenei központtá fejlődött a Duna-Tisza közén. hogy iskolánk legjobb hírnévnek örvend az összes vidéki zeneiskolák között, amelyet maga az orsz. m. kir. zeneakadémia vezetősége is elismer és bizonyít azzal, hogy a nálunk végzett növendékeket még nem utasította vissza, a fölvelt növendékek pedig derekasan megállották a helyüket annyi jobbnál-jobb tehetség között.

A tekintetes Közgyűlést sérteném meg azzal, ha megkisérténém fejtegetni azt, hogy ennek a szép eredménynek kivívásában a növendékek szorgalma és tehetsége mellett első és főfontosságú szerepe van az iskolában megállapított módszernek és a tanári kar buzgó, lelkiismeretes és szakavatott vezetésének.

Annak a testületnek, mely 15 év leforgása alatt iskolánknál a zene ügyének szolgálatában összekeverült: nem a helyzetének javítását célzó törekvésekben merült ki munkálkodása. Ez a testület önzetlenül, sokszor panaszait elhallgatva és visszafojtva dolgozott azon, hogy eredményeket tudjon fölmutatni, hogy megkedveltesse a közönséggel a zsenge intézményt, hogy e két tényezőnek, az eredményes működésnek és a közönség szeretetének kölcsönös egymásra való hatása hozza meg érett gyümölcsként az erkölcsi mellett az anyagi elismerést is.

Ez volt az oka, tekintetes Közgyűlés, hogy — kivéve a drágasági pótlékért beadott kérelmünket, melyre azonban a már elviselhetetlenné vált drágaság kényszerített bennünket — soha 14 év alatt helyzetünk javítása érdekében egyetlenegy lépést nem tettünk, bár lett volna rá okunk bőven. Hiszen mindjárt az első alkalommal az történt, hogy a bizottságban közösen megbeszélte, méltányosnak

talált 1200 és 1000 frt igazgatói és tanári kezdő fizetés helyett 1000 és 800 frt igazgatói és tanári fizetéssel alkalmaztatott a két első tanerő, mely fizetés az ezredév emlékére a tekintetes Közgyűlés által önkéntesen kezdeményezett és végrehajtott fizetésjavítás alkalmával 1200 és 900 frtra emeltetett. Megtörtént azután az az anomália, hogy közülünk két legrégebben működő tanerő ugyanazon képesítettség mellett csak 1800 kor. javadalmazásban részesül, holott az újabban alkalmazott másik két tanerőnek fizetése — mivel az állam 2000 kor. segélye első ízben újabb tanszék fölállítására adatott — 2000 koronában van megállapítva.

Nem kértük a fizetésrendezést 1897-ben, az iskola véglegesítése alkalmával, holott a szerv. szabályok 23. §-ának jegyzete így szól: „A közgyűlésileg eddig elfogadott 1000–800 frt, mint az intézet véglegesítésére kitűzött három évi próba időre megállapított helyettes-igazgatói illetve tanári fizetések tekintendők. A végleges fizetésrendezés az A) szak. V. fejt. 7. szakaszának c) pontja értelmében a felügyelő bizottság javaslatának van föntartva.“ Nem kértük pedig azért, mert — bár a fönt idézett rendelkezés szerint jogunk lett volna hozzá — a még zsenge és kezdetben nem is valami kedvezően fogadott intézménynek megszilárdulását nem akartuk ezzel is késleltetni, esetleg veszélyeztetni.

E helyett az intézet igazgatója az iskola államosítása érdekében tett lépéseket illetékes helyeken. Az eszme tetszéssel találkozott és a jelek biztatók voltak. Úgyszólván minden elő volt már készítve, midőn Harrach József dr., az orsz. m. kir. zeneakadémia halhatatlan emlékü titkára, az ügy lelkes pártolója és annak fáradhatatlan előmozdítója, nemcsak iskolánk, hanem az egész ország zenei kultúrájának legnagyobb kárára váratlanul elhunyt. Így történt, hogy az általa kezdeményezett zenei akciók a miniszteriumnál feledésbe merültek. Így történt, hogy iskolánk által az államosítás érdekében beadott emlékiratunkra még csak válasz sem érkezett (1903 óta) és csak most intézkedett a benne foglaltak értelmében, a tanári testület sürgetésére, a zenének lelkes híve, Apponyi Albert gróf ő nagyméltósága, a jelenlegi közoktatásügyi miniszter, leküldvén az iskola fölülvizsgálására 1908 évi május hó 4 én az orsz. m. kir. zeneakadémia két kiváló tanárát,

mint miniszteri biztosokat. Ezek azonban kijelentették, hogy — bár tényleg az államosítás felelne meg leginkább a célnak, erről egyelőre szó sem lehet, egyedül csak az államsegély bizonyos emeléséről. Így történt, hogy — nem akarva az esetleg bekövetkezhető államosítás esetén nagyobb terhet róni a város közönségére — ismét nem tettünk lépéseket helyzetünk javítására, és így estünk el nemcsak az államosítástól, hanem az utolsó tisztújítás alkalmával megejtett fizetésrendezéstől is.

És mi, kik elestünk fizetésjavítástól, korpótléktól, panasz nélkül dolgoztunk tovább lelkiismeretesen, olyan javadalmazással, amely a megélhetésre is alig elegendő, amely javadalmazásnál a legkevesebb képzettségű és legalacsonyabb rangosztályban lévő állami alkalmazott is többet kap és amely fizetés, mint azt a mellékelt két statisztikai kimutatás is igazolja, a leggyöngébb azon fizetések közül, melylyel az egyes városok dotálják a zeneiskolai alkalmazottakat, bár e fizetések közül is több a meg nem felelő. Ezek azonban a régiebbek. Az újabb keletkezésű zeneiskoláknál, melyeket a mi zeneiskolánk mintájára szerveztek, mint a miskolcit, pécsit és legutóbb a temesvárit: határozottan javult a helyzet. Még inkább azoknál a régebben fönnálló zeneiskoláknál, melyeket a legutóbbi időben szerveztek újra, mint a szegedinél és a szabadkainál. Ujabban pedig, mint biztos tudomásunk van róla, még inkább javulni fog a fizetés a képzettség és a teljesített munka arányában, amennyiben több városban, mint Szegeden, Debrecenben, folyamatban van a zeneiskolai tanárok fizetésének megfelelő rendezése, melyet a közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága is kifejezetten óhajt és ezért az államsegélyeket fokozatosan emeli. Ugyanezen cél elérésére indit országos mozgalmat az országos zene-paedagógiai társaság és e kérdésnek a társaság közgyűlésén leendő előadásával éppen iskolánk igazgatója van megbízva, mint a társaságnak egyik alelnöke.

Ha csak a többi városi zeneiskolák alkalmazottaitól követelt munkát és díjazásukat hasonlítjuk is össze a mienkkel: jelentékeny különbségeket látunk. Ezek szerint, mint azt a II. számú kimutatásban tüntettem föl a nálunk követelt munkához alkalmazva egyes városok fizetési kulcsát, 40 évi szolgálat után az igazgatói nyugdíj 3200,

2700, 4800, 4620 és 3185 kor., a rendes tanári 2366, 1920, 2132, 2400, 3920, 2304 és 2188 kor., a segédtanári 1400, 2088 és 1440 kor. között váltakozik a mi 2000, 1600, 1480 és 1200 koronás nyugdíjainkkal szemben.

Jelentékenyebb a különbség, ha számításba vesszük azt, hogy az igazgató pl. Miskolcon, Szegeden természetben kap már lakást, úgyszintén Szabadkán is. Ahol pedig lakpénzt kap, az 600 és 800 koronát tesz ki. Javítja a helyzetet az is, hogy Szabadkán, Szegeden és Temesvárott az igazgató a tandíj kezelésért a tandíjnak 4%-át kapja, amely jövedelem pl. Szegeden az 1906/907. iskolai év 10.414 kor. tandíj bevétele mellett 416.56 koronát tett ki. Nálunk az igazgató évek hosszú során át kezelte a tandíjakat minden külön díj nélkül, évenként ráfizetve 25—30 koronát még azonfölül.*)

A tanárok helyzetét is javítja nemcsak a 400—600 korona lakpénz, hanem a 100 kor. óradíj is, a mi 300—400 koronás lakpénzünk és 80 koronás óradíjainkkal szemben.

Még jobban kitűnik azonban az aránytalanság a követelt képesítettség, a teljesített munka és a fizetés között, — figyelembe véve még azt a körülményt is, mely a zenészembert mindenütt rákényszeríti a nem kevés kiadással járó társadalmi tevékenységre is — ha összehasonlítjuk a hasonló képzettséggel bíró állami alkalmazottak javadalmazását.

Engedje meg a tekintetes Közgyűlés, ha e helyen röviden ismertetem azt a képzettséget, melyet jelenleg az állam a zenetanároktól megkíván és a mely képzettséget az orsz. m. kir. zeneakadémiánál kell megszereznie. Mivel a zenei pálya első sorban művészi pálya és a tehetség mellett speciális szakképzést követel, mely minden más studiumtól elüt: mindenkinél, ki erre a pályára készül, első sorban az bírálendő meg, van e az illetőnek tényleg olyan tehetsége, mely őt a zenei disciplinák elsajátítására képesíti.

Ezeket a zenei disciplinákat pedig meglehetősen hosszú

*) Könnyitenek az igazgatón azzal is, hogy rendes irnokot adnak mellé a másolások, kisebb, gépies irodalmi teendők elvégzésére. sőt titkárt is alkalmaznak, vagy a testület kebelén kívül álló egyéniség személyében, mint pl. Kolozsvárott, Temesvárott stb., vagy az egyik tanár végzi a titkári teendőket külön tiszteletdíjért, mint pl. Debrecenben, Miskolcon stb. Nálunk heti 40 óra mellett (amennyiben t. i. kénytelen más intézeteknél is órákat vállalni) az igazgató egy személyben titkár és irnok is egyúttal.

idő lefolyása alatt lehet megtanulni még a tehetségesebbeknek is, amiről bárki meggyőződhetik, ha át vizsgálja az orsz. m. kir. zeneakadémia tantervét, amelynek elkészítésénél pedig csak a tehetség volt az irányadó.

A zenei disciplinákat e szerint a következő fokozatokban lehet megszerezni az orsz. m. kir. zeneakadémián: 3 évi gyakorló iskolai, 4 évi előkészítő, 4 évi akadémiai és 2 évi tanárképző tanfolyamon, összesen 13 éven át.

A mi iskolánknál, hol a zenetanulást, mint mellékstudiumot kell számitanunk, amennyiben növendékeink más iskolák növendékeiből kerülnek ki és annak beosztását úgy kell beilleszteni az illető növendék studiumai közé, mint mondjuk egy más tárgyat, pl. nyelvtant vagy, számtant stb. az egyes iskolák tantervében: a jó tehetségű növendék is 10 év alatt végezhet el kellő kitarással és szorgalommal annyi anyagot, amennyi elegendő arra, hogy az akadémiai tanfolyam I. osztályába fölvehető legyen. Ha tehát egy III. elemi iskolás fiú kezd zenét tanulni, (e korban legcélszerűbb ugyanis zenét kezdeni, mert a zenetanulásnál már kezdetben szükséges bizonyos fokú előismeret az írás, olvasás és számolásban) — az megfelelő szorgalom és tehetség mellett a középiskola elvégzése után jut abba a helyzetbe, hogy az akadémiai tanfolyam I. osztályába fölvehető lesz, vagyis akkor még 4 évi akadémiai és 2 évi tanárképző, összesen 6 év van hátra a képesítő megszerzésére. Tehát semmivel sem kevesebb, sőt több, mint bármelyik pályán a 4 egyetemi év.

Azt is számitásba kell vennünk, hogy akik a zenei pályán működnek, rá vannak szorítva a társadalmi tevékenységre is és így művészetük gyakorlásához föltétlenül szükséges szakismereteken kívül el kell sajátítaniok oly általános műveltséget is, amilyent megkívánnak a közéletben szereplő más egyénektől. Ez egyik föltétele az orsz. m. kir. zeneakadémiára való fölvételnek is.

Amint ebből is látszik, meg lehetős fáradsággal és hosszú idő multán juthat a zeneművész vagy zenetanár ahhoz, hogy elmondhassa: elvégeztem a kiszabott és követelt anyagot, megszereztem a tanításra jogosító képesítést. De mit ér vele? Hiszen még állami intézeteknél is meg lehetős gyöngén vannak díjazva a zenetanárok, bár utóbbi időkben már e téren is javult a helyzet. Hát még

a városi zeneiskoláknál, nem is szólva arról a lealázó helyzetről, melyben a magán óraadók küzködnek a mindennapi kenyérért. Mert: „Mit kezdjen nálunk a zenész, ki motetteket vagy szimfóniákat komponál? Mit kezdjen a zenész, ki magát karmesterré, zenekaritaggá vagy zene-tanárrá képezi? Az állam kiszabhatja a kvalifikáció föl-tételeit, sulyosbíthatja a vizsgálatokat s azután világgá bo-csájthatja zene-tanárait, hadd keressenek ekzisztenciát a külföldön, hol zenészek amúgy is bőségben vannak, vagy ráutalja a magántanításra, hogy terhes napi munkájok mellett kénytelenek tovább képzésükről lemondani és a megélhetés miatt az óraadásban versenyre kelni a képesi-téssel nem bíró, de legtöbb esetben a reklám nagy dobját a sajtóban vagy a hirdetésekkel annál jobban püfölő proletárok egész hadával.“ (Harrach József dr. Zenei nevelésünk reformja 11. lap.) Sajnos e sorok, melyek a 14 év előtt való viszonyokat jellemezték, még ma is ráil-lenek zenei állapotainkra. Hiszen 5 évvel ezelőtt történt, hogy az ujonnan fölállított zongaratanszékre csak az iskolánkra nézve kedvező véletlen folytán kaptunk meg-felelő tanerőt. A három végzett zongoratanár közül u. i., kiket az akadémia igazgatósága ajánlott, egy sem fogadta el az állást a gyöngé díjazás miatt. Egy két évig inkább órákat adtak Budapesten, majd kimentek külföldre, hol most már mind a három jóhangzású nevet és tisztességes megélhetést szerzett magának.

Csak két éve annak, midőn a zenészek országos egyesülete kérelmezte a miniszternél, hogy állítson föl tanfolyamot zenekari tagok képzésére az idegenből ide-szakadt zenészek kiszorítása céljából akár vidéken is. Iskolánk igazgatója rögtön e mozgalom megindításakor személyesen tárgyalt az orsz. m. kir. zeneakadémia jelen-legi nagytudású és agilis titkárával, Moravcsik Géza úrral, nem lehetne-e ezt a tanfolyamot iskolánknál létesíteni oly formán, hogy a fuvóhangszerek tanítására az állam alkal-mazna tanárokat? A válasz az volt, hogy most még kivi-hetetlen az eszme. Tanárul ugyanis csak akadémiai készülségű zenészt alkalmazhatnak, ezeket pedig nem lehet egyelőre itthon tartani, mert valamennyit elesábitják a fényes külföldi ajánlatok.

Mennyivel jobbak lehetnek tehát e téren a külföldi

állapotok. Most már pedig az állam, ahol zenetanárt alkalmaz, pl. a tanító- és tanítónőképzőknél, javította valamennyire a zenetanárok helyzetét, amennyiben heti 18 órai, 30 évi szolgálati kötelezettség mellett a X., IX. és VIII. rangosztályba sorozza őket 2000 korona kezdő fizetéssel, mely 25 év után 4400 koronára emelkedik, nem számítva a lakbér osztályoknak megfelelő 500, 600, 700 és 1000 korona, illetőleg a legutóbbi időben 700, 800, 900 és 1200 koronára emelt lakpénzt. Ezen fizetésen felül van még az igazgatói pótdíj, mely az V. csoportban 800 koronának felel meg, amely összeg a nyugdíjba szintén beleszámítatik.

Mennyivel nagyobb a különbség már így is, ha összehasonlítjuk az állami zenetanár fizetését a városi zeneiskoláknál alkalmazottak fizetésével!

Még inkább feltűnik a különbség, ha tekintetbe vesszük a kötelező heti órák és a szolgálati évek számát és ezen az alapon teszünk számítást.

Ime a kimutatás. (A kimutatásnál a rendes tanári fizetést számítjuk, mivel az igazgatói pótlék ezen fölül jó még az állami fizetésekhez is.)

Az államnál a kötelező heti órák száma 18, a szolgálat 30 év. Nálunk a heti óraszám 24, szolgálati év 40.

A rendes tanár törzsfizetése nálunk változatlanul a 40 éven át végig 1600 koronában van megállapítva. (Ez a kedvezőbb, mert a föntebb is említett két esetben csak 1480 kor. a törzsfizetése két rendes tanárnak.) Ha a kötelező heti órák szempontjából vizsgáljuk e fizetést, úgy azt látjuk, hogy a mai 24 órai kötelezettségünk mellett egy órának a díja 66.66 koronába esik egy évre. Egy hétre 18 órát számítva már 88.88 korona heti egy órának a díja. 18 órai heti kötelezettség mellett is tehát ez utóbbi óradíjat véve alapul 2133.12 koronát tenne ki a rendes tanár törzsfizetése és később nyugdíja. Mi csak 40 év után kaphatunk teljes nyugdíjat és akkor ez 1600 korona. Ugyan megélhet-e ebből olyan egyén, akit képzettsége, addig folytatott életmódja, a neki megfelelő magasabb igényekhez szoktatott, melyeket még a társadalom is megkövetelt tőle s a mely igények kielégítéséhez szükséges eszközöket rengeteg óraadással mellékesen tudta csak megszerezni, akinek éppen csekélyfizetése miatt még

vagyonszerzésre sem volt alkalma s aki öregsége napjaira pusztán a nyugdíjra van szorítva. És még ha csak magános ember! De hátha családja van, kisebb gyermekei, akiket még neveltetni kell, hátha ő maga a tulfeszített munkában elbetegesedik?

Azután meg ezen a pályán ki az, aki a 40 évet végig ki tudja húzni! Hiszen először is mikor végezhet, s ha végez is, van-e olyan szerencséje, hogy rögtön kap alkalmazást? Megeshetik tehát az, hogy csak 30 évet tölt ki a 40 szolgálati évből. Kap pedig ez esetben 1280 mondd *Egyezerkettőszáznyolcvan korona nyugdíjat!*

Valóban elrettentő képe a jövődő nyomorúságnak és valóban meggondolandó, érdemes-e ezen a pályán valakinek életereje, tudása javát föláldozni csak azért, hogy a nyugalmas, békés aggkor csöndes örömei helyett, melyekért ugyancsak megdolgozott, az előzőknél még gondterhesebb napok várjanak rá s a küzdelmektől, aggodalmaktól agyongyötört testtel és lélekkel vánszorogjon a napról-napra jobban óhajtott, mindent feledtető sir felé!

Engedje meg a tekintetes Közgyűlés, hogy összehasonlításképen följegyezhezzük néhány állami tisztviselői állás javadalmazását, mely állások betöltésére jóval kevesebb tanulmány kívántatik, vagy amely állások egyes hivatalok legalsó lépcsőiként tekinthetők.

E szerint: ipari szakiskoláknál a művezetőnek, kézművesiskolai tanítónak, tanítónőnek, gazdasági intézeteknél segédtanítónak, kertészeti tanintézeteknél főkertésznek, magvizsgáló állomásokon a segédnek, dohánytermelési állomáson a második segédnek, gyapjúminősítő intézetnél a **górcsővezetőnek**, orsz. kir. vegyészeti intézetnél a **harmadik segédnek** stb. alapfizetése 2000 kor., öt év múlva 2300, tíz év múlva 2700, tizenöt év múlva 3200, husz év múlva 3800 és huszonöt év múlva 4400 korona.

Lakáspénz 1—10 évig: 700, 490, 420, 350,
10—20 évig: 800, 560, 480, 400,
20 éven túl: 1000, 700, 600, 500,

Vagy nézzünk egy másik csoportot.

Gazdasági ismétlőnél szaktanító vagy tanítónő, ipari szakiskolánál **segéd** művezető, kézműves iskolai **segéd** tanító és tanítónő, földműves iskolánál kertésztanító stb alapfizetése: 1400 korona, mely 200 koronás korpótlékkal 25 év múlva 2400 koronára

emelkedik, a lakbér pedig a lakbér osztályoknak megfelelőleg 800, 560, 480 és 400 koronában van megállapítva.

Ámde a személyi és legujabban a lakbérpótlékok itt nincsenek számítva! Fölöslegesnek tartom a további összehasonlítást Hiszen azt nem szükséges magyarázgatni a már előadottak után, hogy kinek van több tanulmányra szüksége, egy zeneművésznek, zenetanárnak, vagy pedig pl. egy ipari művezetőnek, segédművezetőnek, kertésznek stb. és ehhez képest megfelelően vagyunk-e javadal-mazva.

Tekintetes Közgyűlés! Iparkodtunk röviden vázolni tarthatatlan helyzetünket, megvilágítva azt a követelt tanulmányok, teljesítendő munka szempontjából, valamint összehasonlítva azt más városi és állami alkalmazottak helyzetével.

Mindezeknek mérlegelése kérelmünk jogosultsága mellett dönt.

Nálunk azonban még nem ment át a köztudatba a zeneművészet, a zenei nevelés szükséges volta.

Közönségünk legnagyobb része a zeneoktatást még most is inkább divat, luksuscikknek tartja, mint a kedélyképzés, a lelkinvelés igen-igen fontos tényezőjének. Nálunk még nem vált lelki szükséggé a zene élvezete hangversenyek hallgatása, vagy a hangszerzenének gyakorlása által. Nálunk még nincsenek tisztában azzal sem, mily nélkülözhetlen a zene a nemzeti öntudat fölébresztésénél, annak ébrentartásánál, ápolásánál. Nincsenek tisztában még nemzetgazdasági hasznával sem. Épen azért lehetnek, kik iskolánk működésében egyelőre semmi kézzel fogható anyagi hasznot nem látva, magát a zene-tanulást is kevésre értékelve inkább fölöslegesnek tartják a zeneiskola intézményét mint szükségesnek és kérel-münket is e szempontból bírálják el

Engedje meg a tekintetes Közgyűlés, hogy minden hosz-szabb fejtegetés helyett hivatkozzam egyik szaktekintélyünkre K. Lippich Elek min. osztálytanácsosra, ki a zenei nevelés, a zeneművészet szükséges voltáról ezeket mondja:

„A kultur népfajok történetében észre kell vennünk, hogy a művészetek nemesak hogy mindenkor alkotó elemei közé tartoztak a közműveltségnek, de sőt időnként oly hivatást töltenek be, mint a minő hivatása annak a leve-

gőnek van, mely szervezetünket körülveszi, áthatja, élteti. Voltak az emberiség történetében korszakok, melyeknek közéletét épen e művészetek látták el tartalommal, s el kell ismernünk, hogy ezek a korszakok hozták létre az emberi lángésznek s az egyéni erőnek legbámulatosabb csodáit és a nagyratörekvésnek legragyogóbb nyilvánulásait.

S ha jelenünk gyakorlati érdekeinek szempontjából nézzük a művészeteket, látjuk, hogy ott, ahol önálló nemzeti művészet van, ott önálló az ipar is, mert az ipar a művészet emlőjéből szívja életerejét. S ahol az ipar, ott a kereskedelem is. Ahol pedig művészet, ipar, kereskedelem egymásnak kapcsolatában élnek, ott összesereglenek az emberek a világ minden tájáról, hozva magukkal friss eszméket, pénzt, eleven életet.

A művészet az emberiség kezdetétől fogva közszükséglet volt, ma meg éppenséggel létföltétele a fajok életének.*)

A most mondottak illusztrálására fölhozzuk a következőket. Fejlett zenei élet következménye a fejlett hangszer ipar, amely a munkások ezreit foglalkoztatja. E téren is Wiennek és Csehországnak gyarmata vagyunk. Wien látja el Magyarországot zongorákkal, Csehország pedig vonós, fúvó és ütő hangszerekkel és hangszerrészekkel. Ma már annyiban javult a helyzet, hogy Budapesten is van egy számottévő zongoragyár, a Thék-féle, azonkívül több jó nevű hangszergyár. (Schunda, Stowasser, Pilát, Reményi stb.) Ámde mi ez Wien világhírű zongoragyáraihoz (Bösendorfer, Ehrbar, Stingl, Produktiv Genossenschaft stb.) és Csehországnak egész falvakat kitevő hangszergyáraihoz képest! Hány száz meg százezer korona vándorol ki még most is, amelyet hazánk gazdagítására fordíthatnánk! Virágzó hangszer ipar mellett mennyi magyar embernek kezéből vennénk ki a vándorbotot, mennyi intelligens, jóra való munkást tudnánk itt-honn tartani! Hiszen az iparnak hányféle ága érvényesül a hangszerek és hangszerrészek gyártásánál!

Virágzó zenei élet mellett mennyi magyar ember találna tisztességes új pályát, mint zenész! Gondoljuk csak el, hány ezerre és ezerre megy azoknak az idegeneknek,

*) A művészeti nevelés. „Magyar Nemzet“ 1899. okt. 6. szám,

cseheknek és németeknek száma, kik mint az egyházi, katonai és színházi zenekarok tagjai élnek nálunk s kiknek helyét az értelmes, kiváló zenei hajlammal rendelkező magyar faj tölthetné be!

És nem egészségesebb fejlődésnek vetjük-e meg az alapját, ha a zenei nevelés fölkarolásával, istápolásával nemcsak új iparágakat teremtünk meg, hanem új pályát is biztosítunk fiainknak? Virágzó zenei kultúra mellett ismét több ezerre megy azoknak száma, kik mint zeneszerzők, zenetanárok, karmesterek stb. találnak biztos életpályát és ezzel mintegy levezető csatornát nyitunk a szellemi pályák terén mutatkozó túltengésnek, amely melegséggé lett nálunk a szellemi proletáriátusnak.

Már ebből a nagy vonásokban rajzolt képből is következtethetünk arra, milyen óriási befolyása lehet zenei kultúránk fölvirágzásának hazánk anyagi és szellemi tőkájének gyarapodására!

Még fontosabb szerepe jut nemzeti öntudatunk fölébresztésében, ébrentartásában, megerősítésében. Németország egységét a német dalosok vívták ki tulajdonképen és II. Vilmos, ez a lángeszű, népe javára munkálkodó, előrelátó, bölcs fejedelem minden alkalmat megragad, hogy személyes jelenlétével, szavával figyelmeztesse népét a zene, a dal nemzeti missziójára.

Ott van a japán nép, ez a bámulatos faj, mely a kölcsön vett európai civilizációt annyira nemzetivé gyúrta át s annyira magas fokra emelte egy-két tekintetben, hogy maholnap az öreg Európa vehet tőle leckét. Népoktatásában elsőrendű szerepet juttat az éneknek és itt is különös súlyt fektet a hazafias dalokra. Valóban lélekemelő lehetett az a jelenet, melyet egy honfitársunk Bozóky Dezső dr. említ meg, midőn ugyanis az egyik japán kikötőben horgonyzó magyar-osztrák hadihajót az elemi iskolának növendékserege, mintegy 700, 6—12 éves japán lány és fiúcska megszemlélvén, a szemle végzetével az egész gyermekereg ajkán lelkesen, a legnagyobb precizitással előadva zendült föl a japán himnusz! Ugyan képesek lennének e erre a mi iskolás fiaink és leányaink? Sajnos, közvetlen tapasztalatból tudjuk, hogy nem. És vajjon nem meggondolandó-e az, hogy olyan két egységes nagy nemzet, minő a német és a japán, ennyire

féltő gonddal iparkodik kiaknázni a faji összetartozandóság megerősítésére a zenét, a dalt, mi pedig, kik annyi mindenféle nemzetiséggel vagyunk körülveve és behálózva, küzdünk úgyszólván emberfölötti erővel fajunk, hazánk fönmaradásáért; közömbösen, inkább csak azért, hogy elmaradottnak ne tartson bennünket a külföld, teszünk egy-egy keveset a zenei kultúra érdekében. Maguk a nemzetiségek figyelmeztetnek arra bennünket, mit tehet a nemzeti dal, midőn a legádázabb gyűlölettel és a legnagyobb elkeseredéssel tiltakoznak és küzdenek himnuszunknak az iskolákban való tanítása és éneklése ellen.

De hát gondoljunk csak magunkra, a mi történetünkre. Valahányszor elnyomatás alatt élt a nemzet, nem a dal volt-e az, mely fönnttartotta benne a reményt, mely a tettek idején lelkesítette, a gyászban vigasztalta és figyelmeztette, hogy magyar voltát ne feledje és gyűjtse erejét a nagy napokra!?

Mikor termettek a kuruc dalok, a Rákóczi-nóta és induló, a Kossuth-nóta, a Himnusz, a Szózat? Nem azokban a nagy időkben-e, midőn a magyart föl kellett rázni tepsedtségéből?

Ugyan micsoda rajongó hazaszeretet, micsoda dacos hazafiúi keserőség az, melyet mindnyájan érezünk, ha fölcsendülnek a Rákóczi iduló, a Himnusz, a Kossuth-nóta hangjai?

Micsoda erőnek kell lenni abban a zenében, mely az idegen származású Csermákot, Zimait, Mosonyit, Volkmant stb., hogy csak a legnagyobbakat említsem, a magyar zene lelkes apostolaivá, magyarokká varázsolja át?

Nem fajunk fönmaradása ellen való merénylet-e, ha, mindezeket megismerve, nemzeti zenénkkel, zenei kultúránkkal mostoha gyermekként bánunk el?

Valóban az.

Panaszkodunk, hogy túlteng az idegen, főleg német zene, hogy a magyar dal művelése hanyatlott. De nem mi vagyunk az okai ennek is?

Gondoljuk csak meg, hogy nálunk a zene művelésével inkább az idegen ajkúak vagy a fővárosban élők foglalkoznak. Tehát azok, kiknek lelki élete nem a mienk s így dala sem lehet az, vagy az a fővárosi elem, mely csak most kezd átvedleni magyarrá, de szokásai, erkölcei, egész

természete még magukon viselik a kozmopolita bélyeget. Ezeknek zenei táplálékát veszik irányadóknak, viszik szerte az országban a színházak, katona- és cigányzenekarok. Ne csodálkozzunk akkor rajta, ha a pusztáról bekerült eselédleány is a vig özvegy, a léha nóta és több e féle dal hangjai mellett végzi munkáját, rontva jó izlését és meghamisítva igazi magyaros érzékét.

Nagy bajt jelent ez nemzeti zenénkre és ezt csak azzal tudjuk meggátolni, ha céltudatosan neveljük a tősgyökeres magyar elemet, rávezetve arra, hogy tehetségét a zene terén is kifejtse és értékesítse.

E téren pedig első sorban a nagy magyar alföldi városoknak kell előljárni, mert az a tősgyökeres magyar elem, mely a délibábos rónán leste el a pásztorfurulyának hangjait, a szántóvetőnek, az aratóknak és a fonóknak dalait: az megőrzi magyarságát mindenkoron és a magyaros zománcot rávonja még a legidegenebb zenére is, épp úgy, mint a kármin festékből csak egy szemernyi is képes pirosra festeni nagy tömeg vizet.

Innen, a magyar városokból kell kiindulni a magyar zene újjáteremtésének és ezzel a kérdéssel eljutottunk oda, vajjon iskolánk tett-e már ez irányban is valamit, nevelt-e már olyanokat, kiktől e téren is várhatunk valamit?

Erre a kérdésre is igennel felelhetünk.

Rövid főnnállása óta 19-et képezett ki a zenei pályára, kik mint előadók, karmesterek, zenetanárok vagy tanítók és zenekari tagok működnek hazánk különböző vidékein. Így, hogy csak néhányat említsek, Hacker Mariska okl. zongoratanárnő Budapesten, Görög Szilvia zongoratanítónő Egerben, Fekete Oszkár karmester Kassán, Mihó Ernő Cegléden. Falta Gizella, Csomák Elemér itthon. Még zenei tanulmányaikat folytatják Bátky Margit, Soós Margit, Szabó Endre az orsz. m. kir. zeneakadémián, Izinger Ilona a bécsi konzervatóriumban, Hornyik Janka Rákosi Szidi sziniiskolájában, Horvát Lenke az országos sziniakadémián stb.

Jelenleg pedig 10 olyan növendékünk van, kik határozottan a zenei pályára készülnek és pedig 4 a zongora, 2 a hegedű, 2 a karmesteri, 1 az ének és 1 a cimbalomszakon.

Vajjon nem figyelemre méltó jelenség-e, hogy rövid

14 év alatt már 19-en találnak új pályát, új megélhetési módot, mint zenészek, szaporítva egyúttal a tősgyökeres magyar elemet és kiszorítva ugyanannyi idegent a zenei pályáról.

De meggondolandó az is, hogy az iskola módot nyújt a zenetanulásra azoknak is, kik kényszerítve vannak azt egyes pályákon kötelező tárgyként tanulni. Így például ez ideig 47 növendékünk volt olyan, kik mint tanítók vagy tanítónő jelöltek végezték nálunk zenei tanulmányukat.

Nem szabad elfeledkeznünk azokról sem, kik mint zenei dilettánsok terjesztik a zenei jó ízlést és tesznek szolgálatokat, úgy a művészet, mint a jótékonyság terén zenei tudásukkal, részint itthon, részint idegenben. Hányat lehetne felsorolni ezek közül is? Hogy csak egy-kettőt említsek, akik idegenbe szakadtak, mint Szemerey (Zsigmond kir. bíró, Fekete Béla mérnök, Dékány István tanárjelölt, Vasváry Erzsike, Oláh Gyuláné Dékány Mariska, Szeless Józsefné Fekete Irma stb., mindegyik megállja helyét, mint kiváló dilettáns és Kecskemétnek, a kecskeméti zeneiskolának jó hírét viszik szét szerte az országban.

Ami pedig az itthon levőket illeti, alig van hangverseny, melyen iskolánknak valamelyik volt vagy jelenlegi növendéke ne szerepelne.

Rámutassunk-e arra a jelenségre, hogy 6 év óta, amikor ugyanis a tanács elrendelte, hogy a hangversenyekre kölcsönadott zongorák után használati díj szedessék, ennek dacára is az addig évenként szokásos 4–5 hangverseny helyett az elmúlt iskolai évben már 23 alkalommal kölcsönöztünk ki zongorát. Nem a zenei életnek meglepő föllendüléséről tanuskodik-e ez a tény?

Említsük-e azt, hogy alig van hazafias vagy jótekonny célú hangverseny vagy ünnepség, melyen vagy a tanári karból, vagy a jobb növendékekből ne szerepelne egyik vagy másik? Talán elég, ha rámutatunk az iskola szereplésére, a Rákóczi-ünnepségek alkalmából.

Fölhozzuk-e azt, hogy évről-évre szaporodik a szomszéd városokból átjáró növendékek száma, mi annak a bizonyossága, hogy nemcsak városunk, hanem a környékbeli városok kultúrájára is kihat az iskola működése és

városunk ezen a téren is magához ragadta a vezető szerepet.

De nem folytatjuk tovább. Iparkodtunk hiven föltárni és adatokkal igazolni helyzetünk tarthatatlan voltát. Igyekeztünk megvilágítani a zenei nevelés, a zenei kultúra fölvirágzásának jelentőségét az általános műveltség, a magyarság megerősödése, az ipar és kereskedelem szempontjából.

Talán sikerült kimutatnunk azt is, hogy iskolánk és annak tanári kara céltudatosan, lelkiismeretesen, önzetlenül fáradozott városunk zenei kultúrájának nehéz küzdelmekkel járó megalapozásában, hivatkozva az elért, nem megvetendő eredményekre.

Talán ezen eredmények, valamint az általunk fölhozott okok meg fogják győzni a még kétkedőket is, hogy iskolánk és mi olyan munkát végezünk, mely végeredményében városunknak szellemi és anyagi előre haladását mozditja elő és így ezt a munkát eredményesebbé tenni magának a városnak is jól felfogott érdeke

Mindezek után tisztelettel kérjük a tekintetes Közgyűlést, méltóztassék az iskola szerv szabályainak A) szak. V. fejt. 7. §-ának c) pontja értelmében utasítani a zeneiskola felügyelő bizottságát: terjeszsen javaslatot a tekintetes Tanács és ez úton a közgyűlés elé a zeneiskolai alkalmazottak kötelezettségeinek és javadalmazásának rendezéséről.

Tekintetes Közgyűlés! Súlyos küzdelmeinkben úgy igazgatónk, mint közülünk többen többször ki voltunk, sőt ki vagyunk téve annak a kisértésnek, hogy az iskolánál elfoglalt állásunkat más városban fölkinált jobb anyagihelyzettel és nagyobb működési körrel cseréljük föl. E lépéstől azonban mindezideig visszatartott bennünket az a ragaszkodás, melylyel városunk és iskolánk iránt viseltünk. Visszatartott bennünket az a zászló, melyet mi bontottunk ki s amelyet nem akarunk cserben hagyni a megpróbáltatások nehéz napjaiban, a küzdelmeknek úgyszólván kezdetén.

Visszatart bennünket az a bizalom, melylyel jövőnknek, sorsunknak jobbra fordulását várjuk, mert mi dolgoztunk és tudjuk azt, hogy a munka előbb vagy utóbb megnyeri méltó jutalmát és tudjuk azt, hogy Kecskemét

város közönsége nemcsak megbecsüli, hanem bőkezűen jutalmazza is a munkát.

Kérelmünket ismételten a tekintetes Közgyűlés jóindulatába ajánlva vagyunk a tekintetes Közgyűlésnek Kecskemét, 1908. augusztus hóban

alázatos szolgálói:

a városi zeneiskola tanári kara
nevében

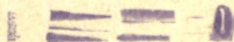
Szent-Gály Gyula

igazgató.

1961 MAJ 2

1971 AUG 7

2002 APR 03

2016 AUG 30

2009 SZEP 14

